

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни

«Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті»

обов'язкових компонент освітньо-наукової програми

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

053 Психологія (юридична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету №6
Протокол від 25.08.2023 р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
Ради ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та
психології Протокол від 15.08.2023 р. №8

Розробник:

Професор кафедри соціології та психології, доктор соціол. н., професор,
Нечітайло Ірина Сергіївна

Рецензенти:

1. Доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін Державного біотехнологічного університету, к. соціол. н., доцент Борюшкіна О. В.;
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, к. психол. н., доцент Чепіга Л. П.

**1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Проблеми і протиріччя сучасної освіти: принципи та шляхи розв’язання	14	1	2	-	-	11	Екза-мен
Тема № 2. Інжиніринг освітнього простору як авангардна соціально-педагогічна технологія	14	1	2	-	-	11	
Тема № 3. Проєктування, структурування та організація освітніх програм у закладах вищої освіти	15	2	2	-	-	11	
Тема № 4. Неявна педагогіка як невід’ємна складова освітнього процесу: функції, прийоми та практики	17	2	4	-	-	11	
Тема № 5. Рефреймінг як технологія з розвитку когнітивного ресурсу студентів	15	2	2	-	-	11	
Тема № 6. Організація освітнього дискурсу як сучасна соціально-педагогічна технологія	15	2	2	-	-	11	
Всього за семестр	90	10	14	-	-	66	

**2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема № 1. Проблеми і протиріччя сучасної освіти: принципи та шляхи розв’язання	16	1	1	-	-	14	Екза-мен
Тема № 2. Інжиніринг освітнього простору як авангардна соціально-педагогічна технологія	16	1	1	-	-	14	
Тема № 3. Проєктування, структурування та організація освітніх програм у закладах вищої освіти	15	2	2	-	-	11	
Тема № 4. Неявна педагогіка як невід’ємна складова освітнього процесу: функції, прийоми та практики	15	2	2	-	-	11	
Тема № 5. Рефреймінг як технологія з розвитку когнітивного ресурсу студентів	14	2	1	-	-	11	
Тема № 6. Організація освітнього дискурсу як сучасна соціально-педагогічна технологія	14	2	1	-	-	11	
Всього за семестр	90	10	8	-	-	72	

3. Методичні вказівки до практичних занять

Практичне заняття №1 ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СВІТОВИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТИ

за першою темою навчального курсу
«Проблеми і протиріччя сучасної освіти: принципи та шляхи розв'язання»

Час проведення (денна/заочна): 2 / 1

Навчальна мета заняття:

сформувати навички розрізнення моделей освіти, вміння бачити переваги та недоліки різних моделей, а також перспективи їх практичної реалізації у певних соціальних умовах і обставинах.

Зміст завдань:

1. Підготувати доповідь про одну з існуючих у світі моделей освіти. Виступити з доповіддю, з акцентом на переваги та недоліки цієї моделі.
2. На основі порівняння різних моделей освіти, існуючих в світі, сконструювати концептуальну модель, оптимальну для вітчизняної системи освіти.

Методичні вказівки: на занятті здобувачі презентують результати виконаних робіт, виступають з доповідями, дискутують з приводу окреслених у доповідях проблем.

Рекомендована література

Базова

1. Нечитайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.
2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечитайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.
3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Козубовська І.В., Повідайчик О.С., Попович І.Є. Формування нової освітньої парадигми підготовки педагогічних кадрів у Великій Британії : монографія. Ужгород : Вид-во ПП «АУТДОР-ШАРК», 2017. 216 с.
5. Освіта у координатах глобалізаційного розвитку : монографія / за заг. наук.

ред. Є. А. Подольської. Харків : Вид-во «НУА», 2016. 480 с.

6. Apple M. W. Can education change society? Du Bois, Woodson and the politics of social transformation. Review of Education. Vol.1. 2013. Pp. 32–56.

7. Shor I. Empowering education: critical teaching for social change. Chicago : University of Chicago Press, 1992. 225 p.

Практичне заняття №2 **АВАНГАРДНІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В** **СУЧАСНІЙ ОСВІТІ ТА ПРИНЦИПИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ**

за другою темою навчального курсу
«Інжиніринг освітнього простору як авангардна соціально-педагогічна
технологія»

Час проведення (денна/заочна): 2 / 1

Навчальна мета заняття:

сформувати уявлення про сучасні соціально-педагогічні технології, які дозволяють досягти результатів навчання, необхідних за сучасних соціальних умов.

Зміст завдань:

- 1 Розробити проєкт освітнього простору університету, використовуючи технології інжинірингу. Особливу увагу приділити організації освітнього середовища (в тому числі й «віртуального»).
2. Презентувати проєкт, обговорити його переваги та недоліки.

Методичні вказівки: основний метод навчання, використовуваний на занятті – теоретичне проєктування; на занятті здобувачі презентують розроблені проєкти, дискутують з приводу їх переваг та недоліків.

Рекомендована література

Базова

1. Нечітайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.
2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечітайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.
3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Лучанінова О. П. Освітньо-виховний простір закладу вищої освіти як фактор духовної безпеки студентської молоді. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2018. № 2 (83). С. 86–97.
5. Apple M. W. Can education change society? Du Bois, Woodson and the politics of social transformation. Review of Education. Vol.1. 2013. Pp. 32–56.
6. Aronowitz S. Postmodern education; politics, culture, and social criticism. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1991. 205 p.
7. Bernstein B. Class, Code and Control. Theoretical Studies Towards a Sociology of Language. Routledge & Kegan Paul, 1971. 235 p.
8. Stevenson H. American's math problem. Educational Leader-Ship. October, 1987. Pp. 5–10.
9. Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. Review of Research in Education. February, 2008. Vol. 32. Pp. 3–28.

Практичне заняття №3 РОЗРОБКА ОПИСУ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

за третьою темою навчального курсу
«Проектування, структурування та організація освітніх програм
у закладах вищої освіти»

Час проведення (денна/заочна): 2 / 2

Навчальна мета заняття:

сформувати навички проектування та розробки освітніх програм

Зміст завдань:

1. На основі ознайомлення на сайті ХНУВС з описами освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, а також нормативних документів, що регулюють їх заснування, оновлення та реалізацію розробити опис освітньої програми, виступивши у якості членів проєктної групи (групова робота).
2. Презентувати проєкт опису освітньої програми, обговорити його переваги та недоліки.

Методичні вказівки: на занятті здобувачі презентують проєкти розроблених описів освітніх програм, дискутують з приводу їх переваг та недоліків, визначають шляхи удосконалення.

Рекомендована література

Базова

1. Нечитайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф.

соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.

2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечітайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.

3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Наказ МОНУ «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». URL: <http://surl.li/szly> .

5. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року / ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»». Київ, 2020. 66 с.

6. Aronowitz S. Postmodern education; politics, culture, and social criticism. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1991. 205 p.

7. Bernstein B. Class, Code and Control. Theoretical Studies Towards a Sociology of Language. Routledge & Kegan Paul, 1971. 235 p.

8. Bourdieu P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. Knowledge, Education, and Social Change. L. : Tavistock, 1973. Pp. 70–80.

9. Bourdieu P., Passeron J.-C. Reproduction in education, society and culture (Theory, Culture & Society). London : Sage, 1977. 254 p.

10. Braslavsky C. The Curriculum. URL: <http://surl.li/rydt> (дата звернення: 21.08.2020).

11. Hansen D. T. A Life in Classrooms: Philip W. Jackson and the Practice of Education / David T. Hansen, Mary Erina, Arcilla R. Vencente, Philip Weseley. – New York : Teachers College Press, 2007. – 182 p.

12. Overly N. V., Jackson P. W., Friedenberг E. Z. The Unstudied Curriculum: Its Impact On Children. New York : Association For Supervision And Curriculum Development, NEA, 1970. 131 p.

13. Sadovnik A. R. Basil Bernstein's theory of pedagogic practice: a structuralist approach. Sociology of education (Washington, DC). 1991. Vol. 64, № 1. Pp. 48–63.

14. Shor I. Empowering education: critical teaching for social change. Chicago : University of Chicago Press, 1992. 225 p.

15. Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. Review of Research in Education. 2008. Vol. 32. Pp. 3–28.

Практичне заняття №4

ПРИХОВАНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ

за четвертою темою навчального курсу

«Неявна педагогіка як невід'ємна складова освітнього процесу:
функції, прийоми та практики»

Час проведення (денна/заочна): 4 / 2

Навчальна мета заняття:

сформувати уявлення про такий соціально-педагогічний феномен як прихована навчальна програма (прихований навчальний план тощо), сформувати навички розпізнавання прихованої навчальної програми, а також принципи її спрямування на досягнення позитивних результатів навчання.

Зміст завдань:

1. На основі самостійного опрацювання спеціальної наукової літератури, присвяченої проблематиці прихованої навчальної програми, визначити її (програми) позитивні та негативні ефекти.
2. Виступити з англomовною презентацією ефектів прихованої навчальної програми, з акцентом на прийоми та методи, застосовувані при реалізації прихованої навчальної програми.
3. Опрацювати фрагменти текстів підручників, надані викладачем у якості прикладу, на предмет наявності у них ознак прихованої навчальної програми. Визначити орієнтовну мету, на яку спрямовано приховану навчальну програму, відповідно до ознак, виявлених у екстах підручників. Обсудити результати цієї роботи в аудиторії.

Методичні вказівки: заняття проводиться англійською мовою; на занятті здобувачі презентують результати виконаних робіт, виступають з доповідями, проводять критичний аналіз текстів, дискутують з приводу окреслених у доповідях проблем, а також з приводу виявлених у текстах ознаках прихованого програмування.

Рекомендована література

Базова

1. Нечітайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.
2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечітайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.
3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Apple M. W. The hidden curriculum and the nature of conflict. Interchange. 1971.

№ 2(4). Pp. 27–40.

5. Bourdieu P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. Knowledge, Education, and Social Change. L. : Tavistock, 1973. Pp. 70–80.

6. Bourdieu P., Passeron J.-C. Reproduction in education, society and culture (Theory, Culture & Society). London : Sage, 1977. 254 p.

7. Gatto J. T. Dumbing Us Down: The Hidden Curriculum of Compulsory Schooling. New York : New Society Publishers, 2002. 106 p.

8. Hidden curriculum. Academic Dictionaries and Encyclopedias. URL: <http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/631603> (дата звернення: 21.08.2020).

9. Illich I. Deschooling Society [E-resource]. URL: <https://clck.ru/V2rco> (дата звернення: 21.08.2020).

10. Overly N. V., Jackson P. W., Friedenberg E. Z. The Unstudied Curriculum: Its Impact On Children. New York : Association For Supervision And Curriculum Development, NEA, 1970. 131 p.

11. Stevenson H. American's math problem. Educational Leader-Ship. October, 1987. Pp. 5–10.

12. Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. Review of Research in Education. February, 2008. Vol. 32. Pp. 3–28.

Практичне заняття №5 **ЗАСТОСУВАННЯ РЕФРЕЙМІНГУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

за п'ятою темою навчального курсу
«Рефреймінг як технологія з розвитку когнітивного ресурсу студентів»

Час проведення (денна/заочна): 2 / 1

Навчальна мета заняття:

сформувати уявлення про когнітивний ресурс особистості та його значення у навчальній й професійній діяльності; сформувати навички застосування рефреймінгу як технології з розвитку когнітивного ресурсу.

Зміст завдань:

1. Розробити фрагмент навчального заняття із застосуванням технології рефреймінгу.
2. Виступити в аудиторії з презентацією фрагменту такого заняття, роблячи акцент на тому, які саме когнітивні рамки розширюються, які фрейми добудовуються/трансформуються.
3. Дійти загальногрупового висновку щодо ефективності рефреймінгу у кожній конкретній презентованій ситуації.

Методичні вказівки: основний метод, застосовуваний на занятті – моделювання ситуацій; на занятті здобувачі презентують результати виконаних робіт, дискутують з приводу ефективності рефреймінгу.

Рекомендована література

Базова

1. Нечітайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.
2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечітайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.
3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Bourdieu P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. Knowledge, Education, and Social Change. L. : Tavistock, 1973. Pp. 70–80.
5. Bourdieu P., Passeron J.-C. Reproduction in education, society and culture (Theory, Culture & Society). London : Sage, 1977. 254 p.
6. Stevenson H. American's math problem. Educational Leader-Ship. October, 1987. Pp. 5–10.
7. Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. Review of Research in Education. February, 2008. Vol. 32. Pp. 3–28.

Практичне заняття №6

ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРНОГО ДИСКУРСУ, СПРЯМОВАНОГО НА ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ІНШИХ SOFT SKILLS ТИХ, ХТО НАВЧАЄТЬСЯ

за шостою темою навчального курсу
«Організація освітнього дискурсу як сучасна соціально-педагогічна
технологія»

Час проведення (денна/заочна): 2 / 1

Навчальна мета заняття:

сформувати уявлення про освітній дискурс як інструмент роботи викладача з аудиторією, про різні типи моделей освітнього дискурсу (жорсткі та гнучкі, монологічні та діалогічні), сформувати навички організації аудиторного дискурсу як засобу розвитку критичного мислення та інших Soft Skills тих, хто навчається.

Зміст завдань:

1. Розробити фрагмент навчального заняття із застосуванням структуруючи

аудиторний дискурс у напрямку конкретної цілі навчання (формування тих чи інших Soft Skills).

2. Виступити в аудиторії з презентацією фрагменту такого заняття, роблячи акцент на тому, на формування яких саме Soft Skills спрямовано дискурс.

3. Дійти загальногрупового висновку щодо тих дискурсивних прийомів і практик, які: дозволяють формувати Soft Skills; перешкоджають процесу формування Soft Skills.

Методичні вказівки: основний метод, застосовуваний на занятті – моделювання ситуацій; на занятті здобувачі презентують результати виконаних робіт, дискутують щодо дискурсивних прийомів і практик, які дозволяють формувати Soft Skills або перешкоджають процесу формування.

Рекомендована література

Базова

1. Нечитайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.

2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечитайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.

3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Bernstein B. Class, Code and Control. Theoretical Studies Towards a Sociology of Language. Routledge & Kegan Paul, 1971. 235 p.

5. Bourdieu P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. Knowledge, Education, and Social Change. L. : Tavistock, 1973. Pp. 70–80.

6. Bourdieu P., Passeron J.-C. Reproduction in education, society and culture (Theory, Culture & Society). London : Sage, 1977. 254 p.

7. Chouliaraki L. Media Discourse and the Public Sphere. Discourse Theory in European Politics. Identity, Policy and Governance. 2005. 320 p.

8. Fairclough N. Critical Discourse Analysis. London : Longman, 1995. 248 p.

9. Stevenson H. American's math problem. Educational Leader-Ship. October, 1987. Pp. 5–10.

10. Van Dijk Teun A. Discourse and Context. A sociocognitive approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. Pp. 22–72.

11. Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. Review of Research in Education. February, 2008. Vol. 32. Pp. 3–28.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Нечитайло І. С. Сучасні соціально-педагогічні технології у вищій освіті : навчальний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіт. / Харківський національний університет внутрішніх справ; каф. соціології та психології. Харків, 2021. 142 с.
2. Подшивалкіна В.І., Подольська Є.А., Хижняк Л. М. Нечитайло І.С. та ін. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з якими результатами? / за заг. наук. ред. В. І. Подшивалкіної. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова», 2014. 588 с.
3. Щудло С. Вища освіта у пошуках якості: quo vadis : монографія. Харків; Дрогобич : Коло, 2012. 339 с.

Допоміжна

4. Козубовська І.В., Повідайчик О.С., Попович І.С. Формування нової освітньої парадигми підготовки педагогічних кадрів у Великій Британії : монографія. Ужгород : Вид-во ПП «АУТДОР-ШАРК», 2017. 216 с.
5. Лучанінова О. П. Освітньо-виховний простір закладу вищої освіти як фактор духовної безпеки студентської молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2018. № 2 (83). С. 86–97.*
6. Освіта у координатах глобалізаційного розвитку : монографія / за заг. наук. ред. Є. А. Подольської. Харків : Вид-во «НУА», 2016. 480 с.
7. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. URL: <http://surl.li/szly>.
8. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року / ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»». Київ, 2020. 66 с.
9. Apple M. W. Can education change society? Du Bois, Woodson and the politics of social transformation. *Review of Education*. Vol.1. 2013. Pp. 32–56. URL: <http://surl.li/kheov>.
Apple M. W. The hidden curriculum and the nature of conflict. *Interchange*. 1971. № 2(4). Pp. 27–40. URL: <http://surl.li/khehu>.
10. Aronowitz S. *Postmodern education; politics, culture, and social criticism*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1991. 205 p.
11. Bernstein B. *Class, Code and Control. Theoretical Studies Towards a Sociology of Language*. Routledge & Kegan Paul, 1971. 235 p. URL: <http://surl.li/khfqd>
Bourdieu P. Cultural Reproduction and Social Reproduction. *Knowledge, Education, and Social Change*. L. : Tavistock, 1973. Pp. 70–80. URL: <http://surl.li/khehf>.
Bourdieu P., Passeron J.-C. *Reproduction in education, society and culture (Theory, Culture & Society)*. London : Sage, 1977. 254 p. URL: <http://surl.li/kheil>.
12. Braslavsky C. *The Curriculum*. URL: <http://surl.li/rydt>.
13. Chouliarakis L. Media Discourse and the Public Sphere. *Discourse Theory in*

- European Politics. Identity, Policy and Governance*. 2005. 320 p. URL: <http://surl.li/khfrk> .
14. Gatto J. T. *Dumbing Us Down: The Hidden Curriculum of Compulsory Schooling*. New York : New Society Publishers, 2002. 106 p.
  15. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis*. London : Longman, 1995. 248 p.
  16. Hansen D. T. *A Life in Classrooms: Philip W. Jackson and the Practice of Education* / David T. Hansen, Mary Erina, Arcilla R. Vencente, Philip Weseley. – New York : Teachers College Press, 2007. 182 p.
  17. Hidden curriculum. *Academic Dictionaries and Encyclopedias*. URL: <http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/631603> .
  18. Illich I. *Deschooling Society* [E-resource]. URL: <https://clck.ru/V2rco> .
  19. Overly N. V., Jackson P. W., Friedenberg E. Z. *The Unstudied Curriculum: Its Impact On Children*. New York : Association For Supervision And Curriculum Development, NEA, 1970. 131 p. URL: <http://surl.li/khego> .
  20. Sadovnik A. R. Basil Bernstein's theory of pedagogic practice: a structuralist approach. *Sociology of education* (Washington, DC). 1991. Vol. 64, № 1. Pp. 48–63. URL: <http://surl.li/khgqz> .
  21. Shor I. *Empowering education: critical teaching for social change*. Chicago : University of Chicago Press, 1992. 225 p.
Stevenson H. American's math problem. *Educational Leader-Ship*. October, 1987. Pp. 5–10. URL: <http://surl.li/kheiy> .
  22. Van Dijk Teun A. *Discourse and Context. A sociocognitive approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. Pp. 22–72.
Young M. From a constructivism to realism in sociology of curriculum. *Review of Research in Education*. 2008. Vol. 32. Pp. 3–28. URL: <http://surl.li/kheje> .

Інтернет-ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/ua>.
2. Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://naqa.gov.ua/>.